

Nr 6

Utlåtande i anledning av väckta motioner om höjning av den s. k. försvarsavgiften enligt gruvlagen m. m.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 97 i första kammaren av herrar *Gustafsson* och *Bengtson* samt nr 108 i andra kammaren av herr *Björkänge*.

I motionerna, vilka är likalydande, hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga ett förslag, i anledning av det utlåtande som kommerskollegium avgav den 14 januari 1953 rörande bl. a. försvarsavgiftens storlek samt med anledning av de övriga utredningar som kan ha verkställts på gruvlagens område, snarast möjligt framläggas för riksdagen». Motionärerna syftar närmast till att med hänsyn till penningvärdets förändring sedan år 1938 åstadkomma en höjning av försvarsavgiften.

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen I: 97.

Över motionerna har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver utlåtande inhämtats från kommerskollegium.

Frågan har senast behandlats av tredje lagutskottet år 1953 i ett utlåtande nr 8.

Gällande rätt

Gruvlagen den 3 juni 1938, som trädde i kraft den 1 januari 1940, är tillämplig på alla därefter sökta inmutningar och därpå grundade utmål (arbetsområden). I fråga om äldre gruvor, vilka alltjämt dominerar i fråga om såväl antal som betydelse, är i princip äldre rätt tillämplig, men stora delar av gruvlagen har genom övergångsbestämmelser gjorts tillämpliga även på dem. Gruvlagen bygger på inmutningssystemet. Detta innebär, att envar äger genom inmutning erhålla rätt att undersöka och bearbeta mineralfyndigheter av vissa slag å egen eller annans mark. Sker inmutning av annan än kronan, är kronan enligt 46 § berättigad att till hälften med inmutaren njuta andel i gruvföretaget (*kronoandel*). Beträffande de gruvor som tillkommit före gruvlagens tid har jordägaren denna rätt (*jordägareandel*). Såsom kompensation åt jordägaren för jordägareandelens borttagande infördes i gruvlagen dels principen om 50 procents tillägg till värdet vid bestämmandet av ersättning åt jordägaren för mark, skada och intrång och dels föreskrift om en *årlig avgäld* till jordägaren motsvarande en procent av värdet av de brutna och uppfordrade inmutningsbara mineralen, dock ej för något år högre än till 5 000 kronor. De gamla formerna för försvar av gruvrätten medelst försvarsarbete samt eventuell försvarsavgift (50 kronor för varje utmål) eller vilostånd ersattes i gruvlagen med en obligatorisk *försvarsavgift*

av 10 kronor årligen för varje hektar av utmålets areal oberoende av om arbete inom utmålet utfördes eller ej. För ett utmål med maximistorlek, som enligt 30 § gruvlagen utgör 16 hektar, är försvarsavgiften således 160 kronor. Genom sammanläggning uppkomna utmål kan dock vara större och betinga högre avgift. — Försvarsavgiften tillfaller i lika delar kronan och jordägaren.

Bestämmelserna om den *årliga avgälden* återfinnes i 53 § gruvlagen. Den skall upphöra att utgå sedan regelbunden brytning av inmutningsbara mineral pågått inom utmålet under sammanlagt tjugu år. Finnes inom utmålet flera jordägare skall de njuta lott i avgälden efter som de äger del i jorden. Avgälden skall för varje år erläggas inom mars månad nästföljande år.

55 § gruvlagen innehåller huvudstadgandena om *försvarsavgiften*. Utöver vad här ovan nämnts om avgiften i fråga föreskriver paragrafen bl. a., att, om flera jordägare finnes inom utmålet, de skall njuta lott i avgiften efter som de äger del i jorden. Enligt 2 punkten i övergångsbestämmelserna till gruvlagen må försvarsavgiften beträffande utmål, som tillkommit före tidpunkten för gruvlagens ikraftträdande, ej överstiga 50 kronor. Där äldre utmål utvidgats efter nämnda tidpunkt, skall övergångsbestämmelsen likväl gälla endast den del av utmålet som vid tidpunkten i fråga ingick i utmålet. Har två eller flera äldre utmål sammanlagts med varandra, skall vidare övergångsbestämmelsen avse vart och ett av de ursprungliga utmålen. Till följd av de angivna modifikationerna är 50-kronorsbegränsningen endast tillämplig å äldre utmål, som redan vid tiden för gruvlagens ikraftträdande ägde en ytvidd av mer än 5 hektar. Underlåtenhet att betala försvarsavgift kan medföra gruvrättens förverkande.

Frågans tidigare behandling

Genom *proposition nr 17 vid 1952 års riksdag* framlades förslag till åtskilliga ändringar i gruvlagen. Ändringsförslagen grundade sig på en inom justitiedepartementet utförd utredning för en allmän översyn av gruvlagstiftningen. De avsåg ej lagstiftningens huvudgrunder utan hade i stort sett karaktär av detaljändringar i olika avseenden. Avgäldens belopp berördes icke, ej heller stadgandena om försvarsavgiftens storlek utom såvitt angår ovan nämnda övergångsbestämmelse. I fråga om denna ville propositionen införa de modifikationer, vilka här ovan redovisats som numera gällande rätt.

I anledning av propositionen väcktes en *motion, nr I: 160/1952*, vari yrkades att såväl högsta beloppet för avgälden som för försvarsavgiften måtte höjas, högsta beloppet för avgälden till 7 500 kronor och försvarsavgiften till 15 kronor. I motionen framhölls att högsta beloppet för avgälden liksom försvarsavgiften blivit vid gruvlagens tillkomst lämpligt avvägda i förhållande till dåvarande penningvärde men att genom penningvärdets starka fall sedan dess avgälden och avgiften numera icke alls representerade samma förmån för jordägaren respektive kronan som år 1938. När nu en revision

av lagen skulle genomföras, vore tillfället lämpat för att bringa avgälden och försvarsavgiften i nivå med de reella värden de ägt 1938. En höjning av de nominella beloppen med 50 procent finge därvid anses skälig.

I sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 2/1952* tillstyrkte *tredje lagutskottet* propositionen. Nyss omnämnda motion föranledde följande uttalande av utskottet:

Utskottet erkänner det berättigade i de synpunkter, som sålunda åberopats. Gruvlagens föreskrifter om beloppen av avgäld och försvarsavgift synes böra omprövas. En omprövning av föreskrifterna bör emellertid icke ske, innan en närmare utredning verkställts. Därvid bör övervägas till vilka belopp de nya avgälderna och avgifterna bör uppgå. Utredningen bör snarast verkställas.

På grund av det anförda hemställde utskottet, att riksdagen ville i skriftelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning angående ändring i gruvlagens bestämmelser om högsta beloppet för avgälden ävensom om beloppet av försvarsavgiften samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga förslag till de lagändringar, vilka utredningen kunde föranleda.

Kommerskollegium år 1953

Kungl. Maj:t uppdrog åt kommerskollegium att skyndsamt verkställa den sålunda begärda utredningen. Sedan utredningen verkställts, redovisade kollegiet densamma till Kungl. Maj:t i promemoria av den 14 januari 1953 (stencilerad; intagen i Kommersiella meddelanden nr 2 år 1953). Av promemorian framgår att kollegiet inhämtat yttranden i ärendet från bergmästarna, Svenska gruvföreningen och Jernkontoret.

I fråga om **avgälden** anförde kollegiet bl. a. följande.

Såsom framgår härav är avgälden att betrakta som en andel i avkastningen. Då den i lagen maximerades till 5 000 kronor förelåg icke anledning att förutse någon väsentlig ändring av penningvärdet. Eftersom jordägaren, så länge icke maximibeloppet uppnås, åtminstone i stort sett erhåller kompensation för penningvärdets fall genom malmvärdets stegring, synes det vara rimligt, att jordägaren erhåller kompensation även i fråga om maximibeloppet, när en så stark sänkning av penningvärdet skett, att beloppets realvärde väsentligt minskats.

Med hänsyn till den ovisshet om utvecklingen av gruvdriftens lönsamhet, som råder under dessa förhållanden, synes en eventuell höjning av avgäldens maximibelopp, såsom av motionären föreslagits, ej böra överstiga 50 %.

Såvitt Kollegium med ledning av uppgifter, som inhämtats av Svenska gruvföreningen, kunnat finna, har malmbrytning på utmål, tillkomna efter gruvlagens ikraftträdande, hittills upptagits i så ringa omfattning, att avgäld hittills blott utgått vid ett enda gruvfält i hela landet, nämligen legodriftsgruvorna i Adak, och för de utmål därstädes, vilka helt falla under 1938 års gruvlag, synes maximibeloppet ännu ej ha uppnåtts. Detta innebär å ena sidan, att avgäldens maximibelopp ännu knappast kunnat bli aktuellt i något gruvföretags ekonomiska kalkyler, varför en höjning ej kan

medföra störningar i detta hänseende, och å andra sidan att en höjning ej för jordägarna är någon speciellt brådskande angelägenhet.

I belysning av det ovan anförda synes det framstå som skäligen, att jordägareavgäldens maximibelopp med hänsyn till penningvärdets fall höjes med 50 % till 7 500 kronor och att höjningen får gälla alla utmål, för vilka 1938 års gruvlag i detta hänseende är tillämplig, oberoende av om utmälen tillkommit på grund av inmutning före eller efter höjningens ikraftträdande.

Beträffande försvarsavgiften må följande återgivas av kollegiets utlåtande.

Såsom framgår bl. a. av chefens för justitiedepartementet uttalanden vid tillkomsten av 1938 års gruvlag (jfr även prop. nr 17/1952 s. 97) kan försvarsavgiftens uttagande motiveras ur olika synpunkter, men någon enhetlig rättsgrund för avgiften har icke fixerats. Svårigheten att formulera en dylik rättsgrund ligger givetvis främst i den dubbeltydighet, som följer av att halva avgiften tillfaller kronan och den andra hälften jordägaren. Denna omständighet, som i och för sig vid olika tillfällen kritiserats ur skilda synpunkter, gör det även svårt att bedöma avgiftens rätta storlek och frågan huruvida en höjning på grund av penningvärdets fall är befogad. För bedömning av sistnämnda fråga synes det vara lämpligt att förutom helheten även särskilt beakta de båda delarna var för sig.

Till belysning av vilka belopp försvarsavgifterna röra sig om, lämnas här nedan vissa ur Kollegii register över försvarsavgifter hämtade uppgifter avseende år 1950, d. v. s. avgifter erlagda i slutet av år 1949. — — — Av dessa uppgifter framgår till en början, att det totala beloppet av försvarsavgifter utgjorde 217 000 ($2 \times 108\,500$) kronor, inklusive de avgiftsandelar, som gruvägarna innehålla i egenskap av jordägare. I förhållande till gruvhanteringsens totala omsättning kan beloppet synas ringa. Härvid bör emellertid beaktas, att av de 4 645 utmål, för vilka försvarsavgift nu erlägges, endast 424 utmål äro föremål för brytning och att alltså över 90 % av avgifterna erläggas endast för bibehållande av rätten till framtida bearbetning av utmål, som för närvarande icke ge någon inkomst.

Kollegium vill i detta sammanhang erinra om att ehuru försvarsavgiften per hektar icke avsevärt ändrades genom 1938 års gruvlag denna dock medförde en väsentlig stegring av gruvägarnas försvarskostnader, dels genom att rätten till vilostånd borttogs och dels genom att försvarsavgift skall erläggas även för utmål, på vilka malmbrytning bedrives, varigenom även möjligheten att genom brytning på ett utmål försvara gruvrätten för andra närgränsande utmål gick förlorad.

En inom Kollegium utförd överslagsberäkning visar, att gruvägarnas försvarskostnader från 1938 till 1950 stigit med nära 175 %, d. v. s. ett indextal med 1938 som basår skulle för år 1950 bli 275. Anmärkas bör att antalet utmål under samma tid endast stigit med 15 %. Ur gruvägarnas synpunkt måste därför en ytterligare ökning med 50 %, d. v. s. till drygt 400 % av 1938 års kostnader, trots penningvärdets fall anses innebära en hård belastning. Särskilt gäller detta kanske de mindre gruvägarna, som icke ha samma ekonomiska resurser och icke samma möjligheter att planera på lång sikt som de stora företagen.

Om försvarsavgiften sålunda i varje fall för nyssnämnda gruvägare kan anses vara hög, återstår frågan, huruvida den är tillräckligt hög för att motverka osunda tendenser i fråga om förvärv och bibehållande av utmål i mer eller mindre utpräglat spekulationssyfte, och speciellt om sänkningen av avgiftens realvärde genom penningvärdets fall haft några menliga verkningar i detta hänseende.

Några direkta bevis för huru härmed kan förhålla sig är givetvis svårt att få. Vissa tecken kunna dock åberopas. — — — Ej heller dessa statistiska data tyda på att en ökad tendens till utmålsförvärv i mindre vällovliga syften inträtt till följd av sjunkande realvärde hos försvarsavgiften på grund av penningvärdets fall.

Kronans andel av försvarsavgiften får anses ha till primär uppgift att såsom ett villkor för gruvrättens fortsatta bestånd utgöra en årligen förnyad garanti gentemot det allmänna för att utmålsinnehavaren har för avsikt att nyttiggöra malmen. I denna egenskap har försvarsavgiften närmast karaktären av en registreringsavgift, och något fog för att höja den med hänsyn till penningvärdets fall torde icke finnas annat än i sammanhang med en eventuell allmän höjning av liknande avgifter inom andra grenar av Kronans verksamhet.

Ett ytterligare syfte med kronoandelen av försvarsavgiften, som bl. a. anförts av gruvlagstiftningssakkunniga, skulle vara, att den borde betraktas som ett bidrag till Kronans kostnader för bergsstaten. Jämte försvarsavgifterna få som bidrag till dessa kostnader räknas från bergmästarämbetena inlevererade ansökningsavgifter för inmutningar samt stämpelavgifter. — — — Såsom framgår av dessa båda tablåer täckas utgifterna nästan i sin helhet av inkomsterna, och i betraktande av att de egentliga bergsärendena, såsom ovan nämnts, endast upptaga omkring hälften av bergsstatens verksamhet, föreligger i själva verket ett avsevärt överskott på denna del av verksamheten. Någon anledning att höja försvarsavgiften betraktad som bidrag till Kronans kostnader för bergsstaten föreligger sålunda icke.

Den hälft av försvarsavgiften, som *tillkommer jordägaren*, har ansetts dels som gottgörelse till jordägaren för intrång på hans mark och dels som en garanti för att sådant intrång icke sker onödigtvis eller fortsätter längre tid än nödigt.

I sistnämnda hänseende synes försvarsavgiften kunna betraktas ur samma synpunkter, som ovan anförts beträffande dess motsvarande funktion gentemot det allmänna.

I fråga om försvarsavgiften betraktad som gottgörelse för intrång må erinras om vad ovan konstaterats, att ca 90 % av alla gällande utmål av gruvägarna äro reserverade för framtida bearbetning, medan endast ca 10 % äro föremål för brytning.

För det intrång, som göres genom under brytning varande utmål, synes jordägaren i princip erhålla fullgod ersättning dels genom marklösen med 50 % över markens och därå befintliga nyttigheters värde, dels genom avgälden från malmfångsten respektive genom rätten att som hälftendelägare deltaga i gruvdriften vid äldre utmål. Vållar gruvägaren skada eller intrång på återstoden av fastigheten, blir han skadeståndsskyldig därför.

Huvudfrågan synes därför praktiskt sett gälla det intrång som göres genom utmål, vilka icke äro under arbete. Förefintligheten av ett utmål hindrar icke jordägaren att fullt utnyttja marken så länge gruvägaren ej önskar använda och fördenskull lösa marken för med gruvbrytningen sammanhängande behov. Intrånget synes sålunda huvudsakligen bestå i den osäkerhet, som utmålet skapar hos jordägaren, om hans möjlighet att framdeles disponera marken. — — — Ett intrång av denna art kan svårligen på ett ensartat sätt i lagens form värderas i penningar — — —.

Kollegium vill emellertid skärskåda frågan om en höjning av försvarsavgiften ur praktiskt ekonomiska synpunkter i belysning av de uppgifter, som ovan lämnats angående fördelningen av försvarsavgifterna speciellt på enskilda jordägare.

Av dessa uppgifter framgår bl. a., att nära hälften av alla avgiftsberättigade enskilda jordägare erhålla en avgift, som är lägre än 10 kronor per år. I många fall ligger beloppet under 1 krona ned till endast några öre, då utmålet t. ex. blott skär över ett hörn av vederbörandes mark. Ytterligare 20 % av jordägarna erhålla högst 20 kronor per år. För båda dessa grupper gäller, att försvarsavgiften icke kan vara av någon reell ekonomisk betydelse, ej heller om den höjes med 50 %, och detsamma torde även gälla nästa grupp, upp till 50 kronor per år, d. v. s. sammanlagt minst 90 % av alla avgiftsberättigade enskilda jordägare, för vilka en höjning av avgiften med 50 % skulle medföra en med 1 öre till 25 kronor ökad årsinkomst.

Vad beträffar de högsta beloppen till enskilda jordägare, över 200 upp till 600 kronor per år, må anmärkas, att dessa avgifter i flertalet fall avse utmål för flackt liggande malmer, för vilka försvarskostnaderna, räknat per ton malmtillgång inom utmälen, redan nu äro så höga, att en ökning mycket väl kan föranleda utmålsinnehavaren att söna en del av utmälen.

I betraktande av att en höjning av försvarsavgiften, som skulle innebära en avsevärt ökad belastning på utmålsinnehavarna, sålunda endast i några få undantagsfall skulle ge de enskilda jordägarna någon nämnvärd förmån, synes det vara tveksamt, om en kompensation för penningvärdets fall i jordägarnas intresse är tillräckligt väl grundad.

De synpunkter på frågan om en höjning av försvarsavgiften, som här framhållits, synas leda till den slutsatsen, att starka skäl tala emot en sådan höjning och att skälen för att en höjning skulle ske i huvudsak inskränka sig till att försvarsavgiften en gång fastställts till ett visst belopp per hektar, vars realvärde sedan sjunkit avsevärt genom penningvärdets fall.

Sammanfattningsvis uttalades härefter följande i kollegiets promemoria.

Med stöd av det ovan anförda vill kollegium som sin uppfattning uttala, att en höjning av maximibeloppet för avgäld till jordägare med 50 % synes vara skälig men att tillräckliga skäl för en motsvarande höjning av försvarsavgiften knappast föreligga.

Kollegium vill emellertid fästa uppmärksamheten vid att även andra med försvarsavgiften sammanhängande bestämmelser i gruvlagen torde böra bli föremål för omprövning. Chefen för justitiedepartementet har i kungl. proposition nr 17 den 21 december 1951 bl. a. anført, att det torde ankomma på Kollegium att överväga och framlägga eventuella förslag i frågan huru man skall förfara med avgiftsbelopp, som icke uttagas av jordägaren. Kollegium har icke ännu haft tillfälle att verkställa härför erforderlig utredning men har för avsikt att senare under detta år inkomma med de förslag, vartill en sådan utredning kan ge anledning, och torde därvid även komma att beröra andra frågor angående utbetalning av försvarsavgiftens jordägarandel. I detta sammanhang kunna möjligen framkomma önskemål, som beröra själva grundformen för ersättning till jordägare för intrång genom utmål. Med hänsyn härtill och då det är olägligt om ändringar alltför ofta vidtagas i gruvlagen, vill Kollegium förordna, att avgörandet i frågan om höjning av försvarsavgiften och avgäldens maximibelopp får anstå till dess alla på detta område aktuella spörsmål kunna lösas i ett sammanhang.

Tredje lagutskottet år 1953

I anledning av två vid 1953 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 187 och II: 394) med yrkande om en allmän översyn av gruvlagen i syfte att få en höjning av maximibeloppet för avgälden till 10 000 kronor och av den

årliga avgälden till 20 kronor per hektar anförde tredje lagutskottet i utlåtande (nr 8) bl. a.

Förändringarna i penningvärdet har medfört, att såväl försvarsavgiften som maximiavgälden numera representerar betydligt lägre realvärden än vid gruvlagens antagande 1938. Övertygande skäl lär ej kunna visas för att realvärdena icke borde få vara desamma nu som nämnda år. En höjning av ifrågavarande nominella belopp måste alltså erkännas som berättigad. Härvidlag biträder utskottet vad som uttalades av tredje lagutskottet vid 1952 års riksdag. Den utredning i ämnet, vilken begäres också i årets motioner, har som framgått redan kommit till stånd. Man har nu att avvakta Kungl. Maj:ts prövning i saken. Utskottet förväntar, att denna prövning skall verkställas utan tidsutdräkt.

Utlåtandet utmynnade i en hemställan att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilket också blev riksdagens beslut.

Yttrande

Kommerskollegium har i avgivet yttrande över förevarande motioner bl. a. anförd.

När det gällt utbetalningen av andelar i försvarsavgifterna har svårlösta problem ofta uppstått bl. a. därigenom att kollegium saknat kännedom om huru marken inom ett stort antal utmål varit fördelad på de olika jordägarna och därför ej kunnat beräkna den envar jordägare tillkommande lotten i avgifterna. Trots omfattande utredningar under åren från 1940, då kollegium fick uppdraget att fördela avgifterna, måste ännu i början av 1950-talet av detta skäl hos kollegium årligen innehållas över 13 000 kronor, motsvarande omkring 14 % av inbetalda, jordägare tillkommande avgifter. —

De svåra och tidsödande utredningar, som i många fall krävas för uttröande av äganderätten till och fördelningen mellan olika ägare av marken inom utmålen, innebära en arbetsbelastning för ej blott kollegium utan även vederbörande bergmästare, distriktslantmätare och gruvföretag, som är mycket stor i förhållande till de små ekonomiska värden som här äro i fråga.

Kollegium ansåg sig emellertid böra pröva ytterligare möjligheter att effektivisera utbetalningen av försvarsavgiftsmedel innan förslag framlades på basis av det tidigare läget. Vissa i detta syfte vidtagna åtgärder ha sedermera visat sig medföra en icke oväsentlig, om ock långsamt framträdande förbättring, vilken väntas komma mera påtagligt till synes under återstoden av det nu löpande budgetåret. Kollegium har genom den ovan antydda utvecklingen fått ett fastare underlag för överväganden i fråga om försvarsavgifterna, och en utredning har påbörjats, vilken kommer att framläggas under hösten innevarande år.

Utskottet

Motionärerna åsyftar att med hänsyn till den förändring penningvärdet undergått sedan gruvlagens tillkomst år 1938 få till stånd en höjning av den s. k. försvarsavgift gruvinnehavaren skall erlægga. Denna utgör tio kronor om året för varje hektar som utmålet omfattar, varav halva beloppet av kommerskollegium skall tillställas den fastighetsägare, på vilkens mark utmålet är beläget. Vidare synes motionerna innefatta en begäran om en framställning till Kungl. Maj:t att pröva ett av kommerskollegium i dess promemoria den 14 januari 1953 tillstyrkt förslag om en höjning med 50 procent av det högsta beloppet för den årliga avgälden till jordägare, f. n. 5 000 kronor. Jämväl beträffande övriga i promemorian antydda problemställningar torde motionärerna avse att riksdagen bör anhålla om förslag hos Kungl. Maj:t.

Försvarsavgiftens uttagande kan som kommerskollegium i 1953 års promemoria framhållit icke motiveras ur enhetliga synpunkter. Det är också uppenbart att jordägarnas andel i de flesta fall utgör obetydliga belopp, vilkas uppbörd och redovisning förorsakar vederbörande myndigheter ett avsevärt arbete. — Kommerskollegium utbetalar beloppen först efter vederbörande fastighetsägares särskilda rekvisition. År 1952 gjordes vissa ändringar i gruvlagen för att underlätta förfarandet i detta avseende. Sålunda föreskrevs att gruvinnehavare vid avgiftens inbetalande skulle lämna uppgift om fastighetsägaren samt att bergmästare vid utmålsförrättnings avslutande skulle underrätta fastighetsägaren om hans rätt till försvarsavgift och om förfarandet för att utfå andel i försvarsavgiften. Dessa ändringar har emellertid icke visat sig tillräckliga för att nedbringa summan av oredovisade försvarsavgifter, som f. n. utgör omkring 400 000 kronor. Ovisshet om vem som har rätt till medlen åstadkommer fortfarande besvärliga och tidsödande utredningar, och det förekommer alltjämt i betydande utsträckning att kända fastighetsägare trots påminnelser underlåter att uttaga sina andelar.

Mot bakgrunden härav är det naturligt, att kommerskollegium i 1953 års promemoria antytt möjligheten att vid sina fortsatta överväganden om det lämpliga sättet för utbetalning av försvarsavgiftens jordägarandel även beröra grundformen för ersättning till jordägare för intrång genom utmål.

Kommerskollegium har under senare år i syfte att effektivisera utbetalningen av försvarsavgiftsmedel vidtagit vissa åtgärder, vilka visat sig medföra en visserligen långsam men icke oväsentlig förbättring. Därigenom anser sig ämbetsverket ha fått ett fastare underlag för sina överväganden i dessa frågor. En ny utredning har fördenskull påbörjats, vars resultat enligt vad kommerskollegium ställt i utsikt kommer att framläggas under hösten innevarande år.

Oavsett huruvida den av motionärerna begärda avgiftshöjningen kan anses befogad med hänsyn till det förändrade penningvärdet, finner utskottet

denna och hithörande frågor böra upptagas av riksdagen, först när kommerskollegium framlagt resultatet av sin utredning och Kungl. Maj:t haft tillfälle att taga ställning därtill. Härmed förknippade spörsmål har emellertid varit under övervägande så avsevärd tid, sedan riksdagen sist uttryckte sin förväntan om Kungl. Maj:ts prövning av saken, att det synes utskottet angeläget att ytterligare dröjsmål med behandlingen såvitt möjligt undvikas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen ville i anledning av förevarande motioner, I: 97 och II: 108, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast för riksdagen framställa de förslag, vartill den inom kommerskollegium pågående utredningen kan föranleda.

Stockholm den 25 februari 1958

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Grym, Axel Jansson, Göran Karlsson, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson och Robert Johansson; samt

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Åman, von Seth*, Johnsson i Kastanjegården*, Andersson i Ryggestad, Svenning* och Jansson i Benestad*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.